

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i psykologi

General Syllabus for Doctoral Studies in Psychology

1. Beslut

Denna allmänna studieplan för utbildning på forskarnivå i psykologi är fastställd av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet 2012-06-19, reviderad 2015-12-15 och 2024-03-25.

Den allmänna studieplanen gäller från och med 2024-07-01.

2. Ämnesbeskrivning

Psykologi som vetenskap handlar om ett systematiskt utforskande av människors upplevelser och beteenden. Utgångspunkten är att människan är både en biologisk, social och kulturell varelse som söker mening och tolkar sig själv och sin situation i världen. Psykologiska forskare samverkar ofta med företrädare för andra vetenskaper som neurovetenskap, genetik, farmakologi, psykiatri, lingvistik, antropologi, pedagogik, ekonomi etc.

3. Utbildningens mål

Utbildningens mål är att utveckla sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna bedriva forskning i psykologi samt att bidra till kunskapsutvecklingen inom det psykologiska forskningsområdet genom framställandet av en vetenskaplig avhandling.

Utbildning på forskarnivå i psykologi syftar till att doktoranden skall tillägna sig kunskap om planering, ledning och genomförande av forskningsprojekt. Utbildning på forskarnivå skall även ge möjlighet till internationella kontakter, t.ex. i form av medverkan vid forskningskonferenser och/eller vistelser vid utländska lärosäten samt utveckla doktorandens kommunikativa och pedagogiska färdigheter i att uttrycka sig väl i tal och skrift såväl inom som utanför akademiska sammanhang.

Utbildningens specifika mål, vilka skall vara uppfyllda för att erhålla examen på forskarnivå i psykologi, anges nedan under punkt 3.1. I övrigt gäller de krav som finns angivna i högskoleförordningen, examensordningen angående examina på forskarnivå.

Utbildning på forskarnivå i psykologi kan avslutas med licentiatexamen eller doktorsexamen.

Områdesnämnden för humanvetenskap

En doktorand i psykologi kan avlägga licentiatexamen som en etapp i sin utbildning på forskarnivå. Licentiatetappen är inte obligatorisk för att avlägga doktorsexamen.

3.1 Doktorsexamen

Doktorsexamen uppnås efter att doktoranden fullgjort en utbildning om 240 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå.

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och
- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling)

För doktorsexamen ska doktoranden ha fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) om minst 120 högskolepoäng godkänd.

3.2 Licentiatexamen

Licentiatexamen uppnås antingen efter att doktoranden fullgjort en utbildning om minst 120 högskolepoäng inom ett ämne för utbildning på forskarnivå, eller efter att doktoranden fullgjort en del om minst 120 högskolepoäng av en utbildning som skall avslutas med doktorsexamen, om högskolan beslutar att en sådan licentiatexamen kan ges vid högskolan.

Kunskap och förståelse

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.

Färdighet och förmåga

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,

- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För licentiatexamen skall doktoranden

- visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Vetenskaplig uppsats

För licentiatexamen skall doktoranden ha fått en vetenskaplig uppsats om minst 60 högskolepoäng godkänd.

4. Behörighet och förkunskapskrav

4.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

4.2 Särskild behörighet

För att antas till utbildning på forskarnivå i psykologi krävs följande:

1. minst 90 högskolepoäng på grund- eller avancerad nivå i psykologi eller annan utbildning med relevans för avhandlingsämnet, varav minst 15 högskolepoäng skall utgöras av självständigt arbete, eller
2. på annat sätt inom eller utom landet förvärvade motsvarande kunskaper, samt
3. sådana kunskaper i engelska som medger studier av engelskspråkig facklitteratur.

Vid behov görs bedömningar av behörighet av studierektor för forskarutbildningen, och beslut fattas av prefekten.

5. Utlysning och antagningsförfarande

Möjlighet att söka till utbildning på forskarnivå i psykologi ges vår (sista ansökningsdag 1:a april) och höst (sista ansökningsdag 1:a november) i den omfattning som tillgängliga resurser medger. Platser utlyses senast en månad före sista ansökningsdag via universitetets hemsida. Av utlysningen framgår tydligt vem som ska kontaktas för eventuella frågor om tjänsten. Information om hur ansökan ska utformas ges på institutionens hemsida (www.psychology.su.se).

Beslut om antagning av sökande till utbildning på forskarnivå i psykologi fattas av institutionsstyrelsen vid Psykologiska institutionen. Institutionsstyrelsen får inte vidaredelegera beslut om antagning. Institutionsstyrelsen får till utbildning på forskarnivå endast anta sökande som anställs som doktorand.

Beslut om antagning till utbildning på forskarnivå med annan finansiering än doktorandanställning fattas av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden.

För ytterligare information se (i) *Antagningsordning för utbildning på forskarnivå*, och (ii) *Besluts- och delegationsordning för Samhällsvetenskapliga fakulteten*.

5.1 Bedömningsgrunder och urvalskriterier

Urval bland sökande som uppfyller kraven enligt 7 kap. 35 och 36 §§ högskoleförordningen ska göras med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen.

Som underlag för denna bedömning används den avhandlingsplan som skall medfölja ansökan, tidigare vetenskapligt arbete, samt andra meriter (t.ex. vetenskapliga, utbildnings- och yrkesmeriter). Bedömningen utförs av tre ojäviga sakkunniga vid institutionen.

Ytterligare bedömning via t.ex. intervju eller färdighetstest kan tillkomma för att ytterligare särskilja mellan sökande.

1. I avhandlingsplanen skall den sökande beskriva sitt *avhandlingsprojekt*. Planen bedöms främst utifrån följande kriterier:

- a) om planen visar förtrogenhet med tidigare och aktuell forskning inom området,
- b) om frågeställningarna är förankrade i aktuell forskning,
- c) om beskrivna metoder för insamling och analys av data är adekvata,
- d) om planen bedöms vara realistisk med avseende på genomförbarhet inom utbildningen på forskarnivå.

2. *Självständigt arbete* (examensarbete) i psykologi eller annat vetenskapligt arbete. Det bifogade arbetet bedöms främst utifrån följande kriterier:

- a) problemformulering och stringens
- b) metodologisk och vetenskaplig skicklighet
- c) teoretisk/begreppsmässig förankring

3. *Andra meriter* (t.ex. utbildning, arbetslivserfarenhet, kvalitet och omfattning av övrig vetenskaplig produktion) samt betyg/vitsord. Referenser ska anges. Dessa kan kontaktas i syfte att bl.a. uppskatta den sökandes kommunikations- och samarbetsförmåga.

6. Utbildningens innehåll och uppläggning

Utbildning på forskarnivå i psykologi består dels av kurser om 75 högskolepoäng, dels av en avhandling om 165 högskolepoäng. 30 högskolepoäng motsvarar en termins heltidsstudier.

Utbildningen planläggs så att studierna kräver fyra läsår för doktorander som på heltid ägnar sig åt egen utbildning på forskarnivå. Därvid förutsätts att doktoranden dels ägnar sig helt åt studierna, dels utnyttjar undervisningen och handledningen effektivt. Om en doktorand begär det, får anställningen avse arbete på deltid, dock lägst 50 procent av heltid, d.v.s. åtta år.

Studietiden för att uppnå doktorsexamen är fyra års heltidsstudier och omfattningen är 240 högskolepoäng. Utbildningen består av en kursdel om 75 högskolepoäng och en avhandlingsdel omfattande 165 högskolepoäng. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng, varav 37,5 högskolepoäng skall utgöras av kurser och 82,5 högskolepoäng av ett vetenskapligt arbete.

Samtliga doktorander som antas till utbildning på forskarnivå i psykologi ska följa föreliggande allmänna studieplan. Eventuella samarbeten i form av cotutelle, enskild

doktorands deltagande i forskarskola eller externfinansierade projekt kan endast påverka de individuella skillnaderna i utbildningen som dokumenteras i den individuella studieplanen.

Doktoranden förväntas även att inom ramen för sin utbildning delta i seminarieverksamhet samt, om inte särskilda skäl föreligger, bidra till institutionens gemensamma verksamheter. Obligatoriskt halvtidsseminarium hålls av doktoranden två år efter antagning, justerat för institutionstjänstgöringstid och eventuell avvikelse från heltidsarbete.

6.1 Individuell studieplan

Individuella studieplaner ska upprättas för samtliga aktiva doktorander i psykologi. Den individuella studieplanen innehåller högskolans och doktorandens åtaganden, och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen fastställs av prefekt efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare. I samband med antagningen skall finansieringen vara ordnad för hela studietiden (motsvarande fyra års heltidsstudier). Finansieringen dokumenteras i en finansieringsplan som upprättas i samband med antagning till forskarutbildningen.

Den individuella studieplanen följs upp minst en gång per år efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare och ändras av högskolan i den utsträckning som behövs.

För detaljer beträffande upprättande, hantering och uppföljning av de individuella studieplanerna hänvisas till 6 kap 29 och 30 §§ högskoleförordningen, *Regler för utbildning och examination på forskarnivå, Humanvetenskapliga områdets anvisningar samt Samhällsvetenskapliga fakultetens regler.*

.

6.2Handledning och andra resurser

- För varje doktorand ska det, i enlighet med Psykologiska institutionens delegationsordning, utses minst två handledare. En av dem ska utses till huvudhandledare.
- Huvudhandledare skall vara anställd vid institutionen och vara minst docent.
- Minst en av handledarna skall ha genomgått handledarutbildning, eller av områdesnämnden bedömts ha motsvarande kompetens.
- Doktorand har tillgång till arbetsplats och dator.
- Ytterligare detaljer rörande handledning och andra resurser bestäms i den individuella studieplanen. Studie- och yrkesvägledning kommer att ingå som moment i utbildningen.

- En doktorand som begär det ska få byta handledare och anhållan om byte skall ställas till det beslutande organ som finns angivet i Psykologiska institutionens delegationsordning.
- Doktorand har rätt till handledning under utbildningen så länge inte rektor med stöd av HF 6 kap 30§ beslutar något annat.
- Rektor kan besluta att en doktorand inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen om doktoranden i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen. För ytterligare information se *Regler för utbildning och examination på forskarnivå, Handläggningsordning för indragning av doktorands rätt till handledning och andra resurser samt Anvisningar för individuell studieplan.*

6.3 Kurser och examination

För doktorexamen utgör kursdelen 75 högskolepoäng (hp) av kurser. Ett obligatoriskt kursblock om sammanlagt minst 20 hp utgörs av poäng på minst tre av följande kurser som, om inte annat anges, ges vid institutionen:

- Psykologins historia och vetenskapsteori, 7.5 hp,
- Forskningsetik ("Research Ethics", ges av Filosofiska institutionen), 3–7.5 hp,
- Reproducerbar forskning och datahantering, 3–7.5 hp,
- Forskningspresentation. 4.5–7.5 hp.

Studierektor kan, efter samråd med handledare, godkänna andra kurser med motsvarande innehåll som del av detta obligatoriska kursblock.

Av återstående kurser bör cirka 20 hp utgöras av metodkurser och cirka 20 hp av ämneskurser i psykologi. Resterande cirka 15 hp kan utgöras av valbara kurser på avancerad nivå, inklusive högskolepedagogiska kurser. Valbara kurser väljs i samråd med handledare. För licentiatexamen är kursfordringar 50 % av de för doktorexamen.

I samband med varje kurs anordnas individuella prov. Dessa kan vara såväl skriftliga som muntliga. Resultaten bedöms med betygen godkänd respektive underkänd.

6.3.1 Tillgodoräknande av tidigare studier

Doktorand kan ansöka om att tillgodoräkna sig tidigare kurser på avancerad nivå.

Bedömning av tillgodoräknande sker i varje enskilt fall i relation till vad som anges i den allmänna studieplanen och i relation till examensmålen. Tillgodoräknande av tidigare studier

ska ske i samband med att utbildningen på forskarnivå påbörjas och innebär en avräkning av nettostudietiden, där 30 högskolepoäng motsvarar 6 månaders nettostudietid.

Beslut om tillgodoräknande fattas av studierektor för forskarutbildningen.

Kurser som tillgodoräknas får inte ha ingått i behörighetskraven som var gällande vid antagningen.

I den individuella studieplanen anges vilka kurser som doktoranden, efter samråd med handledare, avser att ta. Om doktoranden önskar tillgodoräkna poäng från tidigare utbildning skall detta särskilt anges i den individuella studieplanen.

6.3.2 Övriga obligatoriska moment

Halvtidsseminarium, samt slutgranskning av intern och extern granskare innan disputation.

6.4 Doktorsavhandling och disputation

Det centrala i utbildningen är författandet av en vetenskaplig avhandling där doktoranden skall föra kunskapen inom forskningsområdet framåt.

Doktorsavhandling skall muntligen försvaras vid offentlig disputation och ges något av betygen godkänd eller underkänd av en betygsnämnd som utses särskilt för varje avhandling. Vid betygssättning tas hänsyn såväl till innehållet i avhandlingen som till försvaret av denna. Opponent och betygsnämndens ledamöter utses av fakultetsnämnden. Bestämmelser angående betygsnämnd m.m. finns i Högskoleförordningen kapitel 6., samt i anvisningar utfärdade av Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden. Disputationer skall hållas på svenska eller engelska.

En doktorsavhandling i psykologi innebär i typfallet:

- att den är en sammanläggningsavhandling med en integrerande sammanfattning av ingående delarbeten.
- att den skrivs på engelska enligt riktlinjer som gör att den i sin helhet eller i delar kan publiceras internationellt, men avhandlingen får skrivas på svenska.

Doktorsavhandlingar ska inkludera både en svensk och en engelsk sammanfattning.

Avhandlingen kan även skrivas som en monografiavhandling.

För sammanläggningsavhandlingar inför doktorsexamen gäller vidare även följande krav på avhandlingsdelen:

- Avhandlingen ska innehålla en sammanfattning (kappa) och i normalfallet tre till fyra vetenskapliga artiklar (delarbeten). Färre än tre delarbeten kan komma ifråga om något delarbete är synnerligen omfattande vad gäller empiriskt eller teoretiskt bidrag. Samtliga delarbeten skall vara avsedda för publicering i etablerad vetenskaplig tidskrift med kollegial granskning (peer-review). Minst hälften av delarbetena skall vara publicerad eller accepterade för publikation och övriga skall vara inskickade till tidskrift då avhandlingen läggs fram.
- Varje delarbete skall ha relevans för avhandlingens övergripande frågeställning så som den formuleras i kappan och varje delarbete skall bidra med teoriutveckling, metodutveckling, nya data eller ny analys av befintliga data.
- Doktorandens bidrag till varje delarbete skall vara betydande. Vid samförfattade delarbeten innebär det i normalfallet att doktoranden är förstaförfattare på minst två delarbeten och minst tredjeförfattare på övriga delarbeten. Samtliga medförfattares bidrag skall redovisas i kappan.

Om särskilda skäl föreligger kan prefekt i samråd med studierektor för forskarutbildningen göra undantag från ovanstående kriterier.

6.5 Licentiatuppsats och licentiatseminarium

En licentiatuppsats bedöms med något av betygen underkänd eller godkänd och examinationen sker i samband med ett offentligen utlyst licentiatseminarium. För licentiatseminariet hänvisas till gällande riktlinjer för licentiatseminarium.

Licentiatseminariet skall tillkännages i god tid och licentiatuppsatsen ska finnas tillgänglig vid institutionen i god tid innan seminariet.

Vid ett licentiatseminarium utses en opponenter och en examinator eller en betygsnämnd. Handledare får inte delta i betygsättningen av uppsatsen.

Licentiatuppsatsen, som skall motsvara ungefär halva doktorsavhandlingsarbetet, kan utgöras av vetenskapliga uppsatser med en integrerande sammanfattning alternativt av en monografi. Licentiatuppsats som skrivs som en sammanläggningsavhandling ska innehålla en kappa och minst två delarbeten i publicerbart skick.

7. Övergångsregler

7.1 Övergångsbestämmelse i förhållande till tidigare studieplaner

Doktorander som har antagits innan den allmänna studieplanen börjat gälla, kan efter samråd med huvudhandledare och studierektor, begära att få gå över till denna studieplan. Begäran ska ställas till studierektor för forskarutbildningen. Den individuella studieplanen ska då uppdateras.

8. Övrigt

I övrigt hänvisas till gällande lagstiftning, riktlinjer vid Stockholms universitet, Humanvetenskapliga området, vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, samt lokala tillämpningsföreskrifter vid Psykologiska institutionen.